

TÜRÜK
Uluslararası Dil, Edebiyat
ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
2016 Yıl:4, Sayı:8
Sayfa:75-92

ISSN: 2147-8872

İLK BASKIDAN BUGÜNE TDK TÜRKÇE SÖZLÜK’TE KULLANILAN KISALTMALAR

Kenan Acar*

Özet

Genel sözlüklerde sözlük maddelerinin ve bunlara ait çeşitli anlamların ilişkili olduğu alan, tür, referans kaynak ve benzeri bilgiler, bu maddelerin hemen ardından kısaltmalar yardımıyla verilir. Bu yöntem Türk Dil Kurumu tarafından 1944 yılından bu yana yayımlanan, Türkiye’nin en bilinen ve en yaygın biçimde kullanılan genel sözlüğü olan Türkçe Sözlük’te de kullanılmıştır. Bugüne kadarki on bir baskısında sözlüğün hacmi artmış, bünyesindeki kelimelerde çeşitlenme olmuş, bu çeşitlenme kullanılan kısaltmalara da yansımıştır. Her bir baskıda kullanılan kısaltma sayısı hemen hemen aynı olmakla birlikte baskıdan baskıya değişen aşağıdaki türden farklı tasarruflarda da bulunulmuştur:

1. Aynı kavram için kullanılan terimin değişmesine bağlı olarak kısaltma da değişmiştir: Zamir : zm. yerine adıl : ad. vb.
2. Kavram ve karşılığı olan kelime aynı kaldığı halde, onu karşılamak üzere kullanılan kısaltma değişmiştir: İsim için bazı baskılarda i., bazılarında is. kısaltması kullanılmıştır.
3. Bazı kavramlar, terimler ve kısaltmaları, bir daha kullanılmamak üzere terk edilmiştir: İnsanbilim terimi : in. vb.
4. Aynı kısaltma birden fazla terim için kullanılmıştır: dilb. kısaltması bazı baskılarda dilbilim, bazılarında dil bilgisi için kullanılmıştır.

Bu makalede TDK Türkçe Sözlük’ün şimdiye kadarki bütün baskılarında kullanılan kısaltmalarla ilgili bu tür tespitler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sözlükçülük, kısaltma, karşılaştırma, Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük.

ABBREVIATIONS USED IN THE “TDK TÜRKÇE SÖZLÜK” FROM THE FIRST PUBLICATION TO THE CURRENT VERSION

Abstract

In dictionaries, information regarding lexical entries such as part of speech, sources etc. are generally given right after the entry in the form of abbreviations. This method is also used in the Turkish Sözlük, which has

---

• Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, kenan.acar@hotmail.com

been published by the Türk Dil Kurumu since 1944. This dictionary is the most widely known and commonly used dictionary in Turkey. Having eleven editions so far, the content and size of the dictionary has increased and lexical entries have been considerably diversified. This diversification has also affected the use of abbreviations. Even though the number of abbreviations used in each and every edition has more or less stayed the same, the following alterations have been made from one edition to another:

1. Abbreviations have changed whenever words are replaced by a new term referring to the same concept; *adil: ad.* instead of *zamir: zm.*
2. Even though some words' meanings and usage have remained the same, the abbreviations for them have changed. For example, to specify nouns ("*isim*" in Turkish), the letter "*ı*" was used in one of the previous editions whereas the abbreviation "*is*" was used in others.
3. Some concepts and terms are eliminated along with their abbreviations as in the case of the term *insanbilim* (anthropology) and its abbreviations "*in*".
4. The very same abbreviation is used for more than one term. For example, the abbreviation "*dilb*" is used for linguistics (*dilbilim*) in some editions, whereas in others it indicates grammar (*dil bilgisi*).

In this article, findings and observations regarding the use of abbreviations in all editions of the TDK Türkçe Sözlük will be reviewed and discussed.

Keywords: Lexicography, abbreviation, comparison, Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük

GİRİŞ

Türkiye Türkçesinde sözlük bilgisi, sözlükbilim ya da sözlükçülük biçimlerinde ifade edilen leksikografi, tartışmalı da olsa genel olarak dilbilim dallarından biri olarak kabul edilir. Dilbilim alanının Türkiye'deki ilk akla gelen isimlerinden olan Doğan Aksan, dilbilim konusunun bizdeki başucu kitabı sayılan üç ciltlik eserinin ilk cildinde bu alan için "Sözlükbilgisi (lexicographie, lexicography, Lexikographie), sözcükbilimle yakından bağlı olan, ancak yalnız sözlük hazırlama yolları, yöntemleri ve tekniği konularını işleyen bir daldır" (Aksan, 2009 : I-32), üçüncü cildinin "Bugünkü Dilbilim Dalları" başlıklı bölümünde ise "Sözlükbilim, bir dilin ya da karşılaştırmalı olarak çeşitli dillerin söz varlığını sözlük biçiminde ortaya koymaya yönelik, bu amaçla yöntemler koyarak uygulama yollarını gösteren bir dilbilim dalıdır" (Aksan, 2009: III -69) ifadelerini kullanmıştır. Mehmet Aydın da konuya dair "Sözlük bilimi veya sözlükçülük de uygulamalı dilbilim dallarından biridir" demektedir. (Aydın, 2007:107)

Bu iki bilim adamı ve diğerlerinin eserlerinde dilbilimin kapsama alanına dahil edilse de leksikografinin bilim dalı olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışılmaya devam etmektedir. Onun uygulamalı bir yanının bulunması, bir kısım araştırmacıların zihninde sanat çerçevesinde değerlendirilebileceği düşüncesini uyandırmıştır. Şükrü Halûk Akalın konuyla ilgili bir çalışmasında "Sözlükçülük bilim mi sanat mı" alt başlığı ile şu ifadeleri kullanır: "Dil

bilimcilerin bir bölümü sözlükçülüğü bir bilim dalından çok sanat olarak tanımlar (Stanley 1994:2174^b). Kimi dilbilimcilere göre ise sözlükçülük hem bir sanat hem de bir bilimdir (Crystal 2001:197). (Akalin, 2010).

Erdoğan Boz da Dil ve Edebiyat Araştırmaları dergisinin “Sözlük Özel Sayısı”nda yayımlanan bir çalışmada bu konudaki tartışmaları etraflı bir biçimde verdikten sonra şu hükme varmıştır: “ Bütün bu karmaşadan şu sonucu çıkartabiliriz: Leksikografi, geçmişten bugüne “sanat, meslek ve bilim çizgisinde gelişmekte olan bir çalışma alanıdır. Ancak günümüzde leksikografinin sanat tarafından söz etmek mümkün değildir. Geçmişte yazılan sözlükler (özellikle manzum sözlükler) için bir sanat alanı saptaması yapmak ihtimali varsa da bugün o ihtimal tamamen ortadan kalkmıştır. Leksikografinin günümüzde meslek ve bilim çizgisinde olduğunu ama daha çok bilimsel bir nitelik kazandığını söylemek gerekiyor.” (Boz, 2011).

Sözlükçülük konusunda çalışıp bu konudaki çalışmaların bilimsellik derecesi üzerinde düşünerek fikir ileri süren bilim adamlarından biri de Halil İbrahim Usta’dır. Usta’nın bu konuya derinlemesine temas ettiği ve sözlükçülüğü pratik ve teorik olmak üzere iki başlık altında irdelediği bir çalışmada vardığı sonuç, “sözlükçülüğün bir disiplin olduğu, ancak bilimsel bir çalışma alanı olmadığı” şeklindedir. Usta’nın vardığı sonucun üç temel gerekçesi şunlardır: Sözlük çalışmalarının teorik altyapısı ve sınırlarının belirlenmeden yapılması; kişi, grup ve kurumlar arasında eşgüdüm bulunmaması; ortaya çıkan ürünlerin ciddi bilimsel toplantılara konu edilmemesi ve tartışılmaması. (Usta, 2010)

Biz son yıllarda düzenli olarak gerçekleştirilmeye başlanan sözlük bilimi kurultayları vb. bilimsel toplantıların teorik altyapısının hazırlanmasına ve mevcut sözlüklerin tartışılmasına zemin hazırlayarak bu alanın bilimsel çalışma olarak kabulüne hizmet edeceğini düşünüyoruz. Öte yandan sadece sözlükçülük alanına tahsis edilmese de yakın geçmişte yapılan bilimsel toplantılara sunulan bildirilerin içinde sözlük eleştirilerinin yapıldığı bildiriler de vardır. Doğan Aksan’ın Türk Dil Kurumuna ait Türkçe Sözlük’ün bitişik ve ayrı yazılma, tanım ve anlamların sıralanması, madde başı sıralamasında bilinirlik ve kullanım sıklığının dikkate alınıp alınmaması vb. bakımlardan art zamanlı olarak eleştirildiği çalışma (Aksan, 1997) ile İclâl Ergenç ile Leylâ Uzun’un ortak çalışmaları (Ergenç ve Uzun, 1993), bunlardan sadece ikisidir. Her iki çalışmanın açık künyesi yazımızın kaynakçasında verilmiştir.

Bütün bu tartışmalar ve veriler ışığında biz sözlükçülüğün artık uygulamalı bilimler arasında kabul edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Bizde sözlük bilimi ya da sözlükçülük terimleri ile ifade edilen leksikografinin alt disiplinlerinden biri de Batı terminolojisinde metalexigraphy kelimesiyle karşılanan “sözlük araştırmacılığı”dır. Bu alt disiplin sözlüklerin kullanımı, eleştiri ve değerlendirmeleri, sözlükçülük tarihi ve sözlükçülük teorileriyle ilgili araştırmaları kapsar.

Biz bu yazımızda sözlük araştırmacılığı alanına girerek sözlükçülüğün kullanımla ilgili öğelerinden biri olan kısaltmalar üzerinde duracağız. Yukarıda bir çalışmasına değindiğimiz Halil İbrahim Usta, “kısaltma” terimini tipoloji, klasifikasyon, parametre, madde, tanım,

açıklama, örnek, karşılaştırma, kaynak, hedef, hacim ve boyut gibi sözlükçülük terminolojisinin üyeleri arasında anmıştır. (Usta, 2010)

Bilindiği gibi genel sözlüklerde sözlük maddelerinin ve bunlara ait çeşitli anlamların ilişkili olduğu alan, tür, referans kaynak vb. bilgiler, kısaltmalar yardımıyla verilir. Bu yöntem, Türk Dil Kurumu tarafından 1944 yılından bu yana yayımlanan, Türkiye'nin en bilinen ve en yaygın kullanılan genel sözlüğü Türkçe Sözlük'te de kullanılmıştır. Sözlüğün bugüne kadarki on bir baskısında (1944, 1955,1959, 1966, 1969, 1974, 1983, 1988, 1998, 2005, 2011) hacmi kademeli olarak artmış, bünyesindeki kelimelerde çeşitlenme olmuştur. Bu hacim ve kelime çeşitlenmesi, kaçınılmaz olarak sözlükte kullanılan kısaltmalara da yansımıştır.

Bu yazıda TDK Türkçe Sözlük'ün şimdiye kadarki bütün baskılarında kullanılan kısaltmalar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

Bu karşılaştırmada irdelenecek unsurlar sırasıyla şunlardır: “Her bir baskıda eklenen ve çıkartılan kısaltmalar”, “kısaltma değişiklikleri”, “kısaltmalar ve açıklamalarındaki kelime ve yazım değişiklikleri”, “aynı kavram için farklı terim ve (dolayısıyla) kısaltmaların kullanıldığı baskılar”, “kısaltma ile ifade edilen kelimelerin ait oldukları alanlara göre dağılımı”, “ikinci baskıdan itibaren her bir baskıda yapılan değişiklikler”. Bu beş bölümden sonra, bu tespitleri yaparken kullandığımız genel karşılaştırma tablosunu verdik. Bu tablodaki terim ve ifadeler, 1944 baskısından itibaren ilk yer aldıkları baskıdaki biçimleriyle alınmıştır.

Bölüm başlıklarına geçmeden önce şu genel bilgileri verebiliriz: Türkçe Sözlük'ün bugüne kadarki baskılarında toplam 145 farklı kısaltma kullanılmıştır. Yapılan 11 baskıda ortalama 85 kısaltmanın yer aldığı söylenebilir. En fazla kısaltma kullanılan baskı 91 kısaltma ile dokuzuncu baskı (1998), en az kullanılanı ise 77 kısaltma ile ikinci baskısıdır (1955). Bunların yanında 1959 ve 1966 baskılarında 82'şer, 2005 ve 2011 baskılarında 84'er, 1969 ve 1988 baskılarında 85'er, 1944 ve 1974 baskılarında 87'şer, 1983 baskısında ise 89 farklı kısaltma kullanılmıştır.

1. HER BİR BASKIDA EKLENEN VE ÇIKARTILAN KISALTMALAR

Öncelikle belirtmeliyiz ki, başlıktaki “kısaltmalar” kelimesi sadece kısaltmayı değil, kısaltmanın ifade ettiği terim ya da açıklamayı da kapsamaktadır. İlk baskısı 1944 yılında yapılan Türkçe Sözlük'ün 1955'teki ikinci baskısından itibaren madde başı, tanım ve açıklamalarla birlikte kısaltmalar da sürekli güncellenmiştir. Bu güncelleme sırasında bazen önceki baskı veya baskılarda hiç bulunmayan terim, açıklama ve ona ait kısaltma eklenerek bir boşluk doldurulmuş ya da eksiklik giderilmiş bazen de terim, açıklama ya da kısaltmaların yerine farklı kelime yahut kısaltmalar tercih edilmiştir. Bu durumlardan birincisine ikinci baskıya ilk baskıda hiç bulunmayan “hukuk terimi/huk.” kısaltmasının eklenmesini, ikinci duruma ise yine ikinci baskıda ilk baskıdaki “dil bilgisi terimi / dlg.”nin çıkartılarak yerine “gramer terimi /gr.” kısaltmasının konması örneğini verebiliriz. Baskılara göre yapılan ekleme ve çıkartmalar şöyledir:

1955: Eklenenler: Gramer terimi (gr.), Hukuk terimi (huk.), Meteoroloji terimi (meteor.), Terim (ter.), Ticaret terimi (tic.). **Çıkarılanlar:** Bakınız (Bak.), Çağrı (ça.), Deyim (d.), Dil bilgisi terimi (dlg.), Fizikötesi terimi (ft), Güzel sanatlar terimi (g.s.), Haykırı (h.), İnsanbilim terimi (in.), -den'li nesne alan öznesiz fiil ((ösz,den)), -e'li nesne alan öznesiz fiil((ösz,e)), -le'li nesne alan öznesiz fiil((ösz,le)), Siyasal bilgiler terimi (si.), Tecim terimi (tec.), Türlü yayınlardan derlenmiş veya Lûgat Kolunca bulunmuş söz ([T.S.]), Tutum terimi (tut.).

1959: Eklenenler: Cermenceden (Cerm.), Ermeniceden (Erm.), İbraniceden (İbr.), Macarcadan (Mac.), Ve benzerleri (v.b.). **Çıkarılanlar:** Yok.

1966: Eklenenler: Yok. **Çıkarılanlar:** Yok.

1969: : Eklenenler: Sinema (si.), spor (sp.), tiyatro (ti.). **Çıkarılanlar:** Yok.

1974: Eklenenler: Ad (a.), Adıl (ad.), Belirteç (be.), Dil bilgisi terimi (dilb.), Gökbilim terimi (gökb.), Grekçe (Grk.), İlgeç (il.), Moda (mod.), Yansıma (y.), Yerbilim terimi (yerb.). **Çıkarılanlar:** Astronomi (astr.), Edat (e.), Gramer terimi (gr.), İsim (is.), Jeoloji terimi (jeol.), Sesbilim terimi (sesb.), Zarf (zf.), Zamir (zm.).

1983: Eklenenler: Antropoloji terimi (antr.), Bitkibilim terimi (bitb.), Bulgarcadan (Bul.), Derleme Sözlüğü (DS) , Dirimbilim terimi (dirb.), Ekonomi terimi (eko.), Eskimiş (esk.), Hayvanbilim terimi (hayb.), İkilme (ik.), Kazıbilim terimi (kazb.), Mimarlık terimi (mim.), Mineroloji terimi (min.), Osmanlıcadan (Osm.), Sesbilim terimi (sesb.), Tarama Sözlüğü (TS), Televizyon terimi (TV), Uygulayım bilim terimi (uygb.), Yazın terimi (yaz.). **Çıkarılanlar:** Ana Dilden Derlemeler'den (AD), Ahlâk bilim terimi (ahl.), Arkeoloji terimi (ark.), Arnavutçadan (Arn.), Botanik terimi (bot.), Biyoloji terimi (biy.), Edebiyat terimi (ed.), Estetik terimi (est.), Grekçe (Grk.), Macarcadan (Mac.), Moda (mod.), Saygılı konuşmada (say.), Teknik terimi (tekn.), Terim (ter.), Yansıma (y.), Zooloji terimi (zool.).

1988: Eklenenler: arkeoloji (ark.), astronomi (astr.), biyoloji (biy.), botanik (bot.), edat (e.), edebiyat (ed.), geometri (geom.), gramer (gr.), İsim (is.), Jeoloji (jeol.), Kamus-i Türkî (K.T.), Macarca (Mac.), Moda (mod.), pedagoji (ped.), Portekizce (Port.), Psikoloji (psikol.), Rumence (Rum.), Slâvca (Sl.), sosyoloji (sos.), teknoloji, teknik (tek.), tıp (tıp), zarf (zf.), zamir (zm.), zooloji (zool.). **Çıkarılanlar:** Ad (a.), Adıl (ad.), Birleşik (b.), Belirteç (be.), Bitkibilim terimi (bitb.), Cep Kılavuzu (CK), Derleme Dergisi (DD), Derleme Sözlüğü (DS), Dil bilgisi terimi (dilb.), Dirimbilim terimi (dirb.), Eğitim bilim terimi (eğib.), Gökbilim terimi (gökb.), Hayvanbilim terimi (hayb.), Hekimlik (hek.), İkilme (ik.), İlgeç (İl.), İslâvcadan (İsl.), Kazıbilim terimi (kazb.), Özne almayan eylem (ösz.), Redhause Sözlüğünden (Redh.), Ruhbilim terimi (ruhb.), Sesbilim terimi (sesb.), Tarama Dergisi (TD), Tarama Sözlüğü (TS), Toplumbilim terimi (topb.), Uygulayım bilim terimi (uygb.), Yazın terimi (yaz.), Yerbilim terimi (yerb.).

1998: Eklenenler: bilişim (bl.), din bilgisi (din b.), madencilik (mdn.), metalürji (met.), Milâttan önce (M.Ö.), Milâttan sora (M.S.). **Çıkarılanlar:** Yok.

2005: Eklenenler: dil bilgisi (dbl.), eğitim (eğt), Korece (Kor.), teknoloji (tekno.).
Çıkartılanlar: antropoloji (ant.), arkeoloji (ark.), Cermence (Cerm.), gramer (gr.), Kamus-i Türkî (K.T.), Milâttan önce (M.Ö.), moda (mod.), metalürji (met.), Milâttan sonra (M.S.), Osmanlı Türkçesi (O.T.), pedagoji (ped.).

2011: ad (a.), bitki bilimi (bit. b.), -de durum ekiyle kullanılan fiil (-de), gök bilimi (gök. b.), hayvan bilimi (hay. b.), Moğolca (Moğ.), ruh bilimi (ruh b.), toplum bilimi (top. b.).
Çıkartılanlar: astronomi (astr.), botanik (bot.), isim (is.), psikoloji (psikol.), sosyoloji (sos.), zooloji (zool.).

Yukarıdaki ekleme ve çıkartmaların yıllara göre sayıları (ilki ekleme sonraki çıkartma olmak üzere) şöyledir: 1955 : 5-15, 1959: 5-0, 1966: 0-0, 1969: 3-0, 1974: 10-8, 1983: 18-16, 1988: 24-28, 1998: 6-0, 2005: 4-11, 2011: 8-6.

Görüldüğü gibi 1955 yılındaki bir anlamda kaçınılmaz olan ekleme- çıkartmalardan sonraki dört baskıda kayda değer bir müdahale yoktur. 1974 yılındaki 6. baskı ile başlayan ekleme-çıkartmalar 7. baskı ile 1983'te biraz daha artmış, 1988 baskısında zirveye ulaşmıştır. Daha sonraki baskılarda müdahalenin makul seviyede kaldığı görülmektedir. Müdahalelerin fazla olduğu 1974-1988 aralığının kurumun yönetim yapısının adeta bir uçtan (özleştirmecilik/tasfiyecilik) diğer uca (korumacılık/muhafazakârlık) evrildiği bir dönem olmasına dikkat çekmek isteriz. Tabii sözlüğün 1983'teki yedinci baskıyla birlikte hacimce öncekilerden çok fazla olduğu için iki cilt olarak yayımlanmaya başlaması da diğer bir gerekçe olarak görülebilir.

2. KISALTMA DEĞİŞİKLİKLERİ

Kısaltma değişikliklerine geçmeden önce Türkçe Sözlük'te bir kez yer aldıktan sonra hiç değiştirilmeyen kısaltmalardan söz etmek istiyoruz. Sayıları 45 olan bu kısaltmalardan 21'i bütün baskılarda mevcuttur. Tamamında değil de bazı baskılarda bulunup yine hiç değiştirilmeyenler ise 24 tanedir. Her iki grubun dökümü şu şekildedir:

a) Bütün baskılarda bulunanlar:

Ar. : Arapçadan; **ask.** : askerlik terimi; **ç.** : çoğul; **-den / (-den):** -den'li nesne alan fiil ; **-e / (-e):** -e'li nesne alan fiil; **Fr.** : Fransızcadan; **hkr.** : hakaret yollu söylenir; **hlk.** : halk ağzında; **-i / (-i)** : -i'li nesne alan fiil; **İsp.** :İspanyolcadan; **İt.** :İtalyancadan; **kim.** : kimya terimi; **-le / (-le):** -le'li nesne alan fiil ; **mat.** : matematik terimi; **mec.** : mecaz olarak; **nsz / (nsz)** : nesne almıyan fiil; **öz.** : özel; **T.** : Türkçe; **tar.** : tarih; **tkz.** : teklifsiz konuşmada; **yar.** / (yar): yardımcı fiil.

b) Bazı baskılarda bulunanlar :

e. / (-e) : edat ; **ed.** : edebiyat terimi; **Erm.** : Ermeniceden; **esk.** : eskimiş; **geom.** : geometri; **gr.** : gramer terimi; **huk.** : hukuk terimi; **İbr.** : İbraniceden; **İsl.** : İslavcadan; **Mac.** : Macarcadan; **mdn.** : madencilik; **mim.** : mimarlık terimi; **min.** : mineraloji terimi; **mod.** : moda; **(ösz)** : özne ve nesne almıyan fiil; **ped.** : pedagoji; **Port.** : Portekizce; **psikol.** :

psikoloji; **Rum.** : Rumence; **say.** : saygılı konuşmada; **TV** : Televizyon terimi ; **yerb.** : yerbilim terimi; **zf.** : zarf; **zm.** : zamir.

Eğik, koyu vb. yazım biçimi ile düzeltme işareti, nokta ve parantezin kullanılıp kullanılmaması durumları dikkate alınmazsa, Türkçe Sözlük'ün şimdiye kadarki baskılarında kısaltması en fazla (ya da bir başka ifadeyle ikiden fazla) değişime uğrayan yedi terim sırasıyla şunlardır: “Dilbilim terimi” (5 farklı kısaltma: dl, dilb., dil., d.b., dil b.) ; “dil bilgisi terimi” (4 farklı kısaltma: dlg, dilb., dbl., db.), “toplumbilim terimi” (4 farklı kısaltma: top., toplb., topb., top b.), “eğitbilim terimi” (4 farklı kısaltma: eğ., eğitb., eğib., eğt.); “anatomi” (3 farklı kısaltma: an., anat., ana.), “coğrafya terimi” (3 farklı kısaltma: c., coğr., coğ.) ve “ruhbilim terimi” (3 farklı kısaltma: ruh., ruhb., ruh b.).

Baskı yıllarına göre kısaltma değişiklikleri aşağıda verilmiştir. Bunlar dikkatle incelendiğinde en fazla değişikliğin 1955 yılındaki ikinci (38 adet), sonra da yine sırasıyla 1988'deki sekizinci (14 adet) ve 1983'teki yedinci (8 adet) baskıda yapıldığı görülmektedir:

1955: [A.D.] > AD, ah. > ahl. (ahlâkbilim terimi), al. > alay (alay yollu söylenir), an. > anat. (anatomi terimi), ar. > argo (argo sözü), as. > astr. (astronomi terimi), ba. > bağ. (bağlaç), bt > bot. (botanik terimi), by. > biy (biyoloji terimi), c. > coğr. (coğrafya terimi), [C.K.] > CK (Cep Kılavuzu), [D.D.] > DD (Derleme Dergisi), de. > den. (denizcilik terimi), dl > dilb. (dilbilim terimi), eğ. > eğitb. (eğitbilim terimi), es. > est. (estetik terimi), Fa > Far. (Farsçadan), fel. > fels. (felsefe terimi), fi > fiz. (fizik terimi), fy. > fizy. (fizyoloji terimi), hk. > hek. (hekimlik terimi), i. > is. (isim), İn. > İng. (İngilizceden), je. > jeol. (jeoloji terimi), kbk. > kaba (kaba konuşmada), man. > mant. (mantık terimi), mü. > müz. (müzik terimi), [Red.] > Redh. (Redhause), Ru. > Rus. (Rusçadan), ruh > ruhb. (ruhbilim terimi), sb. > sesb. (sesbilim terimi), şk. > şaka (şaka yollu), [T.D.] > TD (Tarama Dergisi), tek. > tekn. (teknik terimi), top. > toplb. (toplumbilim terimi), ü. > ünl. (ünlem), Yu. > Yun. (Yunancadan), zo. > zool (zooloji terimi).

1959 : Yok .

1966 : Lât. > Lat. (Lâtineden).

1969 : v.b. > vb. (ve benzerleri).

1974 : dilb. > dil. (dilbilim terimi).

1983 : anat. > ana. (Anatomi terimi), eğitb. > eğib. (Eğitbilim terimi), fels. > fel. (Felsefe terimi), mant. > man. (Mantık terimi), meteor. > met. (Meteoroloji terimi), si. > sin. (Sinema terimi), ti. > tiy. (Tiyatro terimi), toplb. > topb. (Toplumbilim terimi).

1988 : Al. > Alm. (Almancadan), ana.>anat. (anatomi terimi), antr. > ant. (antropoloji terimi), Bul. > Bulg. (Bulgarcadan), dil. > d.b. (dilbilim terimi), eko. > ekon. (ekonomi terimi), Lat. > Lât. (Lâtineden), met. > meteor. (meteoroloji terimi), **Parantez dışına çıkartılan kısaltmalar:** (-den) > -den (-den'li nesne alan fiil), (-e) > -e (-e'li nesne alan fiil), (-i) > -i (-i'li nesne alan fiil), (-le) > -le (-le'li nesne alan fiil), (nsz) > nsz (nesne almıyan fiil), (yar.)> yar. (yardımcı fiil).

1998 : Osm. > O.T. (Osmanlıcadan).

2005 : coğr. > coğ. (coğrafya terimi), s. > sf. (sıfat).

2011 : dbl. > db. (dil bilgisi terimi), d.b. > dilb. (dilbilim terimi).

Görüldüğü gibi, 1955 baskısında kısaltmaların herhalde anlaşılır olma kaygısıyla daha uzunlarıyla değiştirilmiştir: ah. > ahl., c. > coğr., fy. > fizy. vb. 1983 baskısında ise (çoğunluk itibarıyla tam tersine) daha sade kısaltmalara dönülmüştür: anat. > ana., meteor. > met., toplb. > topb. vb. Bir sonraki baskıda (1988) ise bir yandan önceki baskılarda parantez içinde verilen kısaltmalar parantez dışına çıkartılırken diğer yandan 1955'tekine benzer bir yaklaşımla daha uzun kısaltmalara yönelinmiştir: (-den) > -den; eko. > ekon., Bul. > Bulg. vb.

3. KISALTMALAR VE AÇILIMLARINDAKİ KELİME VE YAZIM DEĞİŞİKLİKLERİ

Türkçe Sözlük'ün başındaki kısaltmalar listesi, ilk beş baskı ve daha sonraki 1988, 1998 ve 2005 baskılarında standart olarak "KISALTMALAR", 1969'daki beşinci baskıda "Sözlük'te Kullanılan KISALTMALAR", 1983 yılında yapılan yedinci baskıda "SÖZLÜKTE KULLANILAN KISALTMALAR" ve son baskıda "TÜRKÇE SÖZLÜK'TE KULLANILAN KISALTMALAR" başlıklarıyla verilmiştir.

Türkçe Sözlük'teki kısaltmaların dizisinde baskılara göre değişiklikler gözlenmektedir. 1944'teki ilk baskıda diğerleri "açık-düz" dizilirken sadece terimlerle ilgili kısaltmalar *açık-eğik* dizilmiştir. Bundan sonraki baskılarda tür ayrımı yapılmaksızın bütün kısaltmaların dizgi biçimi aynıdır: 1955, 1959, 1966 ve 1969'da **koyu düz**, 1974'te tekrar *açık-eğik*, 1983'te **koyu düz**, 1988'de *koyu-eğik*, 1998, 2005 ve 2011'de *açık-eğik*.

Yazılı kaynaklarla ilgili kısaltmaların yazımında değişiklikler görülmektedir. İlk baskıda [D.D.] vb. biçimde verilen bu kısaltmalarda ikinci ve sonraki baskılarda [ ] işareti ve nokta kullanılmamıştır. Kısaltmalar tablosunda bu kaynaklarda ilgi kısaltmaların açılımında üçüncü baskıdan (1959) itibaren "Derleme Dergisinden" örneğinde olduğu gibi +dAn eki kullanılmış, bu ek 1966'daki dördüncü baskıdan başlayarak kesme işareti ile ayrılmıştır. Ancak 1983 baskısında ilk iki baskıdaki (Derleme Dergisi vb.) eksiz biçime dönülmüştür. (Aynı ek bu baskıda sadece Redh. kısaltmasının açıklamasında kullanılmıştır.) Özellikle derlemelere dayanan kelimelerin kaynağının (dolayısıyla onunla ilgili kısaltmaların) verilmesi uygulamasından 1988 yılındaki yedinci baskıdan itibaren vazgeçildiği, bunların halk ağzındaki diğer kelimelere dahil edildiği görülmektedir. 1988 ve 1998 baskısındaki K.T. (Kamus-ı Türkî) bir yana bırakılırsa, yedinci baskıdan sonra yazılı kaynakların belirtilmesi uygulamasının terk edildiği, dolayısıyla bunlarla ilgili kısaltmaların kullanılmadığı söylenebilir.

Birden fazla kelimedden oluşan ifadelerin kısaltmasında 1988 ve 1998 baskılarında (1944'teki ilk baskıda olduğu gibi) nokta kullanılmıştır: M.Ö. (Milâttan önce), K.T. (Kamus-i Türkî) vb.

Yükleme bağlanan nesne, tümleş vb. konumdaki sözlerin aldığı eklerin başında ilk baskıda herhangi bir işaret yoktur. Parantez içinde verilen bu eklerin başına ikinci baskıdan itibaren – işareti getirilmiştir. 1944- 1983 yılları arasındaki ilk yedi baskıda bu eklerde kullanılan ( ) işareti, 1988 ve sonraki baskılarda kullanılmamıştır. Örneğin sırasıyla (den), (-den) ve –den gösterimleri kullanılmıştır. Aynı parantez kullanmama uygulaması, nesne almayan fiiller için kullanılan nsz. ve yardımcı fiil için kullanılan yar. kısaltması için de yapılmıştır. Nsz. kısaltmasının açılımı, ilk üç baskıda “nesne almayan fiil” vb. şekilde devrin imlâsına uygun olarak verilmiş; bu ifadedeki “almıyan” kelimesi, 1966 baskısında bugünkü “almayan” biçimiyle verilmeye başlanmıştır.

İlk yedi baskıda yer alan “terimi, söylenir, sözü, olarak” vb. ifadeler, 1988 baskısında kaldırılmıştır: Felsefe terimi > felsefe, Hakaret yollu söylenir > hakaret yollu, Şaka yollu söylenir > şaka yollu, argo sözü > argo, “Mecaz olarak > mecaz” vb.

Düzeltilme işaretinin (devrin imlâ anlayışına göre) bazı baskılarda kullanıldığı, bazılarında ise kullanılmadığı görülmektedir. Söz gelimi Latince'den Türkçeye geçen sözler için kullanılan kısaltma ilk baskıda Lâ.; 1955, 1959, 1988 ve 1998 baskılarında Lât. şeklinde düzeltme işareti kullanılarak, 1966-1983 arası dört baskı ile son iki baskıda bu işaret olmadan Lat. şeklinde verilmiştir.

Alıntı kelimelerin kaynak diliyle ilgili kısaltmaların açılımı verilirken ilk yedi baskıda bu eklere getirilen +dAn eki, 1988 ve sonrası baskılarda kaldırılmış, dil adı ile yetinilmiştir: Rus. : Rusçadan > Rusça vb.

Yıllara göre yazım değişiklikleri ise şöyledir:

1955 : “Dil bilgisi terimi” yerine “Gramer terimi”, “Tecim terimi” yerine “Ticaret terimi” kullanılmıştır. Aynı şekilde “Özne almıyan fiil” şeklinde bir ifade de bulunmaktadır.

1959 : “Ana Dilden Derlemelerden” , “Cep Kılavuzundan” , “Derleme Dergisinden”, “Tarama Dergisinden” ifadeleri kullanılmıştır. İlk defa “İsim veya isim yerine” ve “Sıfat veya sıfat yerine”, “Zarf veya zarf yerine” ifadelerine yer verilmiştir.

1966 : Bu defa “Ana Dilden Derlemeler’den” , “Cep Kılavuzu’ndan” , “Derleme Dergisi’nden”, “Tarama Dergisi’nden” şeklinde kesme işaretli olarak kullanılmıştır.

1969 : “-den’li nesne alan fiil” yerine “-den’li tümleş alan fiil”, “-e’li nesne alan fiil” yerine “-e’li tümleş alan fiil”, “-i’li nesne alan fiil” yerine “-i’li tümleş alan fiil”, “-le’li nesne alan fiil” yerine “-le’li tümleş alan fiil”, “Nesne almayan fiil” yerine “Nesne (tümleş) almayan fiil” ifadeleri kullanılmıştır. “Eğitbilim terimi” yerine “Eğitimbilim terimi” , “Halk ağzında” yerine “Halk ağzından ” ifadeleri tercih edilmiştir.

1974 : “-den’li tümleş alan fiil” yerine “-den’li tümleş alan eylem”, “-e’li nesne alan fiil” yerine “-e’li tümleş alan eylem”, “-i’li nesne alan fiil” yerine “-i’li tümleş alan eylem”, “-e’li nesne alan fiil” yerine “-e’li tümleş alan eylem”, “Nesne almayan fiil” yerine “Nesne (tümleş) almayan eylem”, “Özne ve nesne almıyan fiil” yerine “Özne almayan eylem”, “Yardımcı fiil” yerine “Yardımcı eylem” vb. ifadeler kullanılmıştır. “Sıfat veya sıfat yerine” ifadesinde bağlaç “ya da” şeklinde değiştirilmiştir. Tekrar “Eğitbilim terimi” ifadesine dönmüştür. Bu

baskıda da “Halk ağzından ”ifadesi vardır. “Dil bilgisi terimi” bitişik biçimde “Dilbilgisi terimi” olarak yazılmıştır. Bu baskıda dört baskı aradan sonra dil bilim-dil bilgisi ayırımı yapılmıştır.

1983 : bileşik > birleşik (b.); Cep Kılavuzu’ndan > Cep Kılavuzu (CK), Derleme Dergisi’nden > Derleme Dergisi (DD), Eğitim > Eğitimbilim (Eğitb.), Nesne (tümleç) almayan eylem > Nesne almayan eylem (nsz.), Redhause sözlüğünden > Redhause Sözlüğünden (Redh.), sıfat ya da sıfat yerine > sıfat (s.), Tarama Dergisi’nden > Tarama Dergisi (TD), Dil Bilgisi > Dilbilgisi (dilb.) değişiklikleri göze çarpmaktadır.

1988 : O zamana kadarki baskılarda yer alan “terimi” ifadesi çıkartılmıştır: Felsefe terimi > felsefe vb. Dil adlarında +DAn eki kaldırılmıştır: Almandan > Almanca, İspanyolcadan > İspanyolca vb. “Alay yollu söylenir” vb. ifadelerdeki “söylenir, sözü” vb. kelimeler kaldırılmıştır: Hakaret yollu söylenir > hakaret yollu, Şaka yollu söylenir > şaka yollu, argo sözü > argo vb. “Mecaz olarak > mecaz” değişikliği de böyle değerlendirilebilir. “-den’li tümleç alan eylem” vb. ifadeler, “ -den durum ekiyle kullanılan fiil” vb. şekilde değiştirilmiştir: -i’li tümleç alan eylem > nesne alan fiil; -le’li tümleç alan eylem > ile edatıyla kullanılan fiil; Nesne almayan eylem > nesne almayan fiil vb. ifadeler de aynı kapsamda düşünülebilir. “Dilbilim terimi” ifadesi “dil bilimi” şeklinde ayrı; “Halk ağzından” ifadesi “halk ağzında”, “Latinceden” kelimesi düzeltme işaretiyle “Lâtince” biçiminde, “Yardımcı eylem”, “yardımcı fiil”, “Teknik terimi” ise “teknoloji, teknik” şeklinde kullanılmış ya da yazılmıştır.

1998 : “argo” yerine “ argo söz”, “çoğul” yerine “çokluk”, “nesne alan fiil” yerine “-i nesne alan fiil”, “Osmanlıca” yerine “Osmanlı Türkçesi”, “Slâvca” yerine “Slavca” kullanılmıştır.

2005 : “-i nesne alan fiil” yerine “nesnesi –i durum eki alan fiil”, “Lâtince” yerine ”Latince”; “teknoloji, teknik” yerine sadece “teknik” kelimesi tercih edilmiştir. (“Teknoloji, ayrıca tekno. olarak kısaltılmıştır.)

2011 : “nesnesi –i durum eki alan fiil” yerine “ -i durum ekiyle kullanılan fiil”, “eğitim” yerine “eğitim bilimi” ibaresi kullanılmıştır. “Dilbilim terimi” ifadesi, (1988’de olduğu gibi) “dil bilimi” şeklinde ayrı yazılmıştır.

4. AYNI KAVRAM İÇİN FARKLI TERİM VE (DOLAYISIYLA) KISALTMALARIN KULLANILDIĞI BASKILAR

Türkçe Sözlük’ün değişik baskılarında 19 ayrı kavram için birbirinin karşılığı olan terim çiftleri kullanılmış, bazı baskılarda yabancı kökenli terimler, diğer bazılarında ise bunların Türkçe(leştirilmiş) karşılıkları kullanılmıştır. Aşağıdaki tabloda hangi baskıda bu terim çiftlerinden hangisinin tercih edildiği gösterilmiştir:

KULLANILDIĞI BASKI	KELİME VE KISALTMASI		KELİME VE KISALTMASI		KULLANILDIĞI BASKI
1955, 1959, 1966, 1969, 1988, 1998	gramer	gr.	dil bilgisi	dlg, dilb., dbl, db.	1944, 1974, 1983, 2005, 2011
1955, 1959, 1966, 1969, 1974, 1983, 1988, 1998, 2005, 2011	ticaret	tic.	tecim	tec.	1944

KULLANILDIĞI BASKI	KELİME VE KISALTMASI		KELİME VE KISALTMASI		KULLANILDIĞI BASKI
1944, 1955, 1959, 1966, 1969, 1988, 1998, 2005	isim	i., is.	ad	a.	1974, 1983, 2011
1944, 1955, 1959, 1966, 1969, 1988, 1998, 2005, 2011	zamir	zm.	adıl	ad.	1974, 1983
1944, 1955, 1959, 1966, 1969, 1988, 1998, 2005, 2011	zarf	zf.	belirteç	be.	1974, 1983
1944, 1955, 1959, 1966, 1969, 1988, 1998, 2005	astronomi	as., astr.	gökbilim	gökb., gök b.	1974, 1983, 2011
1944, 1955, 1959, 1966, 1988, 1998, 2005, 2011	edat	e.	ilgeç	il.	1974, 1983
1944, 1955, 1959, 1966, 1988, 1998, 2005, 2011	jeoloji	je., jeol.	yerbilim	yerb.	1974, 1983
1944, 1955, 1959, 1966, 1969, 1974, 1988, 1998, 2005	botanik	bt., bot.	bitkibilim	bitb., bit. b.	1983, 2011
1983, 1988, 1998	antropoloji	antr., ant.	insanbilim	in.	1944
1944, 1955, 1959, 1974, 1988, 1998, 2005, 2011	biyoloji	by., biy.	dirimbilim	dirb.	1983
1944, 1955, 1959, 1974, 1988, 1998, 2005	zoooloji	zo., zool.	hayvanbilim	hayb., hay b.	1983, 2011
1944, 1955, 1959, 1974, 1988, 1998	arkeoloji	ark.	kazıbilim	kazb.	1983
1983, 1988	Osmanlıcadan	Osm.	Osmanlı Türkçesi	O.T.	1998
1944, 1955, 1959, 1966, 1969, 1974, 1988, 1998, 2005, 2011	teknik, teknoloji	tek., tekn., tekno.	uygulayım bilim	uygb.	1983
1944, 1955, 1959, 1966, 1969, 1974, 1988, 1998, 2005, 2011	edebiyat	ed.	yazın	yaz.	1983
1988, 1998, 2005	sosyoloji	sos.	toplumbilim	top., toplb., topb., top b.	1944, 1955, 1959, 1966, 1969, 1974, 1983, 2011
1988, 1998	pedagoji	ped.	eğitbilim, eğitim bilim	eğ., eğitb., eğib., eğt.	1944, 1955, 1959, 1966, 1969, 1974, 1983, 2005, 2011
1988, 1998, 2005	psikoloji	psikol.	ruhbilim	ruh., ruhb., ruh b.	1944, 1955, 1959, 1966, 1969, 1974, 1983, 2011

1. Tablo: Aynı Kavram İçin Kullanılan Farklı Terim ve Kısaltmalar

Bu tablo dikkatle incelendiğinde, sözlüğün altıncı (1974) ve yedinci (1983) baskılarında diğerlerine göre farklı tercihlerin ağır bastığı görülmektedir. 1974 baskısında yabancı kökenli terimlerin sayısı 7, Türkçe(leştirilmiş) olanların sayısı 10'dur. Bir sonraki baskıda ise yabancı kökenliler 2'ye düşerken diğerlerinin sayısı 17'ye çıkmaktadır. Bu iki baskıda kullanılan 19 Türkçe ya da Türkçeleştirilmiş terimden sadece 7'si (dil bilgisi, tecim, insanbilim, toplumbilim, eğitbilim, ruhbilim) sözlüğün 1944'teki ilk baskısında mevcuttur. Diğer 12 terim (ad, adıl, belirteç, gökbilim, ilgeç, yerbilim, kazıbilim, uygulayım bilim, bitkibilim ve dirimbilim¹) ilk baskıda yoktur.

Türkçeleştirilmiş terimler lehine olan bu durum Türk Dil Kurumunun 1982 anayasası öncesindeki özleştirme taraftarı kadroları tarafından hazırlanmış olmaları ile açıklanabilir.

¹ "Bitkibilim" ve "dirimbilim" terimleri 1974 baskısında kullanılmamıştır.

Kurumun yeniden yapılanmasının izleri sekizinci (1988) ve dokuzuncu (1998) baskılarda kendini göstermektedir. Bu iki baskıda köken ayrımı yapılmaksızın doğu ya da batı kökenli ortak terimler ve dolayısıyla bunlara ait kısaltmalar kullanılmıştır. 2005 yılındaki 10. baskıda bu tutum kısmen gevşemiş, 14 alıntı ve 5 Türkçeleştirilmiş terim kullanılmıştır.. 2011'deki son baskıda ise 8 alıntı 8 de Türkçeleştirilmiş terim ve bunların kısaltmasına yer verilmiştir².

5. KISALTMA İLE İFADE EDİLEN KELİMELERİN AİT OLDUKLARI ALANLARA GÖRE DAĞILIMI

Türkçe Sözlük'ün bugüne kadarki baskılarında kullanılan 145 farklı kısaltma ile terimin ait olduğu alan, kaynak dil, kelimenin gramatikal durumu, yazılı kaynaklar, söyleniş amaç veya biçimi gibi değişik unsurlar gösterilmiştir. Kısaltmaların kullanılma amaçları incelendiğinde en fazla “terimin ait olduğu alan” (66 kısaltma), daha sonra da sırasıyla “dil bilgisindeki konumu” (31 kısaltma) ve “kaynak dil”i belirtmede (25 kısaltma) kullanıldıkları anlaşılmaktadır. Bunların dışında dokuzar kısaltma “yazılı kaynağı” ve “söyleniş amaç ve biçimini” belirtmede kullanılmıştır. Bu beş kategoriye de girmeyen beş adet kısaltma vardır. Bu durum aşağıdaki sıralı listede son derece açık biçimde gözlenmektedir:

1. Terimin ait olduğu alan: ahlâkbilim, anatomi, antropoloji, arkeoloji, astronomi, askerlik, bitkibilim, botanik, bilişim, biyoloji, coğrafya, denizcilik, dilbilim, dil bilgisi, din bilgisi, dirimbilim, edebiyat, eğitim, ekonomi, estetik, felsefe, fizik, fizikötesi, fizyoloji, geometri, gramer, gökbilim, güzel sanatlar, hayvanbilim, hekimlik, hukuk, insanbilim, jeoloji, kazıbilim, kimya, mantık, matematik, madencilik, metalürji, meteoroloji, mimarlık, mineraloji, moda, müzik, pedagoji, psikoloji, ruhbilim, sesbilim, siyasal bilgiler, sinema, sosyoloji, spor, tarih, tecim, teknik, teknoloji, tıp, tiyatro, ticaret, toplumbilim, tutum, televizyon, uygulamabilim, yazın, yerbilim, zooloji.

2. Kelime türü veya gramatikal durum³: ad, adıl, bileşik, bağlaç, belirteç, çoğul, çağrı, deyim, edat, haykırı, isim, ikileme, ilgeç, özel, sıfat, terim, ünlem, yansıma, yardımcı fiil, zarf, zamir; -de durum ekiyle kullanılan fiil, -den'li nesne alan fiil, -e'li nesne alan fiil, -i'li nesne alan fiil, -le'li nesne alan fiil, -den'li nesne alan öznesiz fiil, -e'li nesne alan öznesiz fiil, -le'li nesne alan öznesiz fiil, nesne almıyan fiil, özne ve nesne almıyan fiil.

3. Kaynak dil: Almancadan, Arapçadan, Arnavutçadan, Bulgarcadan, Cermenceden, Ermeniceden, Farsçadan, Fransızcadan, Grekçe, İbraniceden, İngilizceden, İslavcadan, İspanyolcadan, İtalyancadan, Korece, Lâtineden, Macarcadan, Moğolca, Osmanlıcadan, Portekizce, Rusçadan, Rumence, Slâvca, Türkçe, Yunancadan.

4. Yazılı kaynaklar: Ana Dilden Derlemeler, Cep Kılavuzu, Derleme Dergisi, Derleme Sözlüğü, Kamus-ı Türkî, Redhause, Tarama Sözlüğü, Tarama Dergisi, Türlü yayınlardan derlenmiş veya Lûgat Kolunca bulunmuş söz.

² Bu baskıda “antropoloji- insanbilim”, “arkeoloji-kazıbilim” ve “Osmanlıcadan-Osmanlı Türkçesi” terim çiftlerinden hiçbiri kullanılmamıştır.

³ Bu grubun son on ögesi hâl eki-yüklem ilişkisini belirttikleri için bir arada verilmiştir.

5. Söyleniş amaç veya biçimi: Alay yollu söylenir, Hakaret yollu söylenir, Kaba konuşmada, Mecaz olarak, Saygılı konuşmada , Şaka yollu, Teklifsiz konuşmada, argo sözü, halk ağzında.

6. Diğerleri: bakınız, eskimiş, Milâttan önce, Milâttan sonra, ve benzerleri.

6. BASKILARDA KULLANILAN TERİMLER, İBARELER VE KISALTMALARI

Bu çalışmamızdaki bütün değerlendirmeleri Türkçe Sözlük'ün şimdiye kadarki on bir baskısında kullanılan kısaltmalar ve bunların açılımlarını verdiğimiz aşağıdaki tablo üzerinden yaptık:

	1944	1955	1959	1966	1969	1974	1983	1988	1998	2005	2011
Ad						a.	a.				a.
Ana Dilden Derlemeler	[A.D.]	AD	AD	AD	AD	AD					
Adıl						ad.	ad.				
Ahlâkibilim terimi	ah.	ahl.	ahl.	ahl.	ahl.	ahl.					
Almancadan	Al.	Al.	Al.	Al.	Al.	Al.	Al.	Alm.	Alm.	Alm.	Alm.
Alay yollu söylenir	al.	alay	alay	alay	alay	alay	alay	alay	alay	alay	alay
Anatomi terimi	an.	anat.	anat.	anat.	anat.	anat.	ana.	anat.	anat.	anat.	anat.
Antropoloji terimi							antr.	ant.	ant.		
Arapçadan	Ar.	Ar.	Ar.	Ar.	Ar.	Ar.	Ar.	Ar.	Ar.	Ar.	Ar.
Argo sözü	ar.	argo	argo	argo	argo	argo	argo	argo	argo	argo	argo
Arkeoloji terimi	ark.	ark.	ark.	ark.	ark.	ark.		ark.	ark.		
Arnavutçadan	Arn.	Arn.	Arn.	Arn.	Arn.	Arn.					
Astronomi terimi	as.	astr.	astr.	astr.	astr.			astr.	astr.	astr.	
Askerlik terimi	ask.	ask.	ask.	ask.	ask.	ask.	ask.	ask.	ask.	ask.	ask.
Bileşik	b.	b.	b.	b.	b.	b.	b.				
Bağlaç	ba.	bağ.	bağ.	bağ.	bağ.	bağ.	bağ.	bağ.	bağ.	bağ.	bağ.
Bakınız	Bak.										
Belirteç						be.	be.				
Bitkibilim terimi							bitb.				bit.b.
Botanik terimi	bt.	bot.	bot.	bot.	bot.	bot.		bot.	bot.	bot.	
Bilişim								bl.	bl.	bl.	bl.
Biyoloji terimi	by.	biy.	biy.	biy.	biy.	biy.		biy.	biy.	biy.	biy.
Bulgarcadan							Bul.	Bulg.	Bulg.	Bulg.	Bulg.
Coğrafya terimi	c.	coğr.	coğr.	coğr.	coğr.	coğr.	coğr.	coğr.	coğr.	coğ.	coğ.
Cep Kılavuzu	[C.K.]	CK	CK	CK	CK	CK	CK				
Cermenceden			Cerm.	Cerm.	Cerm.	Cerm.	Cerm.	Cerm.	Cerm.		
Çoğul	ç.	ç.	ç.	ç.	ç.	ç.	ç.	ç.	ç.	ç.	ç.
Çağrı	ça.										
Deyim	d.										
Derleme Dergisi	[D.D.]	DD	DD	DD	DD	DD	DD				
Denizcilik terimi	de.	den.	den.	den.	den.	den.	den.	den.	den.	den.	den.
-de durum ekiyle kullanılan fiil											-de

	1944	1955	1959	1966	1969	1974	1983	1988	1998	2005	2011
-den'li nesne alan fiil	(den)	(-den)	(-den)	(-den)	(-den)	(-den)	(-den)	-den	-den	-den	-den
Derleme Sözlüğü							DS				
Dilbilim terimi	dl.	dilb.	dilb.	dilb.	dilb.	dil.	dil.	d.b.	d.b.	d.b.	dil b.
Dil bilgisi terimi	dlg.					dilb.	dilb.			dbl.	db.
Din bilgisi									din b.	din b.	din b.
Dirimibilim terimi							dirb.				
Edat	e.	e.	e.	e.	e.			e.	e.	e.	e.
-e'li nesne alan fiil	(e)	(-e)	(-e)	(-e)	(-e)	(-e)	(-e)	-e	-e	-e	-e
Edebiyat terimi	ed.	ed.	ed.	ed.	ed.	ed.		ed.	ed.	ed.	ed.
Eğitbilim terimi	eğ.	eğitb.	eğitb.	eğitb.	eğitb.	eğitb.	eğib.			eğt.	eğt.
Ekonomi terimi							eko.	ekon.	ekon.	ekon.	ekon.
Ermeniceden			Erm.	Erm.	Erm.	Erm.	Erm.	Erm.	Erm.	Erm.	Erm.
Eskimiş							esk.	esk.	esk.	esk.	esk.
Estetik terimi	es.	est.	est.	est.	est.	est.					
Farsçadan	Fa.	Far.	Far.	Far.	Far.	Far.	Far.	Far.	Far.	Far.	Far.
Felsefe terimi	fel.	fels.	fels.	fels.	fels.	fels.	fel.	fel.	fel.	fel.	fel.
Fizik terimi	fi.	fiz.	fiz.	fiz.	fiz.	fiz.	fiz.	fiz.	fiz.	fiz.	fiz.
Fransızcadan	Fr.	Fr.	Fr.	Fr.	Fr.	Fr.	Fr.	Fr.	Fr.	Fr.	Fr.
Fizikötesi terimi	ft.										
geometri								geom.	geom.	geom.	geom.
Fizyoloji terimi	fy.	fizy.	fizy.	fizy.	fizy.	fizy.	fizy.	fizy.	fizy.	fizy.	fizy.
Gramer terimi		gr.	gr.	gr.	gr.			gr.	gr.		
Grekçe						Grk.					
Gökbilim terimi						gökb.	gökb.				gök b.
Güzel sanatlar terimi	g.s.										
Hayvanbilim terimi							hayb.				hay b.
Haykırı	h.										
Hekimlik terimi	hk.	hek.	hek.	hek.	hek.	hek.	hek.				
Hakaret yollu söylenir	hkr.	hkr.	hkr.	hkr.	hkr.	hkr.	hkr.	hkr.	hkr.	hkr.	hkr.
Halk ağzında	hlk.	hlk.	hlk.	hlk.	hlk.	hlk.	hlk.	hlk.	hlk.	hlk.	hlk.
Hukuk terimi		huk.	huk.	huk.	huk.	huk.	huk.	huk.	huk.	huk.	huk.
-i'li nesne alan fiil	(i)	(-i)	(-i)	(-i)	(-i)	(-i)	(-i)	-i	-i	-i	-i
İbraniceden			İbr.	İbr.	İbr.	İbr.	İbr.	İbr.	İbr.	İbr.	İbr.
İkileme							ik.				
İlgeç						il.	il.				
İngilizceden	İn.	İng.	İng.	İng.	İng.	İng.	İng.	İng.	İng.	İng.	İng.
İnsanbilim terimi	in.										
İsim	i.	is.	is.	is.	is.			is.	is.	is.	
İslavcadan	İsl.	İsl.	İsl.	İsl.	İsl.	İsl.	İsl.				
İspanyolcadan	İsp.	İsp.	İsp.	İsp.	İsp.	İsp.	İsp.	İsp.	İsp.	İsp.	İsp.
İtalyancadan	İt.	İt.	İt.	İt.	İt.	İt.	İt.	İt.	İt.	İt.	İt.

	1944	1955	1959	1966	1969	1974	1983	1988	1998	2005	2011
Jeoloji terimi	<i>je.</i>	<i>jeol.</i>	<i>jeol.</i>	<i>jeol.</i>	<i>jeol.</i>			<i>jeol.</i>	<i>jeol.</i>	<i>jeol.</i>	<i>jeol.</i>
Kaba konuşmada	<i>kbb.</i>	<i>kaba</i>	<i>kaba</i>	<i>kaba</i>	<i>kaba</i>	<i>kaba</i>	<i>kaba</i>	<i>kaba</i>	<i>kaba</i>	<i>kaba</i>	<i>kaba</i>
Kazıbilim terimi							<i>kazb.</i>				
Kimya terimi	<i>kim.</i>	<i>kim.</i>	<i>kim.</i>	<i>kim.</i>	<i>kim.</i>	<i>kim.</i>	<i>kim.</i>	<i>kim.</i>	<i>kim.</i>	<i>kim.</i>	<i>kim.</i>
Korece										<i>Kor.</i>	<i>Kor.</i>
Kamus-i Türkî								<i>K.T.</i>	<i>K.T.</i>		
Lâtinceden	<i>Lâ.</i>	<i>Lât.</i>	<i>Lât.</i>	<i>Lat.</i>	<i>Lat.</i>	<i>Lat.</i>	<i>Lat.</i>	<i>Lât.</i>	<i>Lât.</i>	<i>Lat.</i>	<i>Lat.</i>
-le'li nesne alan fiil	(<i>le</i>)	(<i>-le</i>)	(<i>-le</i>)	(<i>-le</i>)	(<i>-le</i>)	(<i>-le</i>)	(<i>-le</i>)	<i>-le</i>	<i>-le</i>	<i>-le</i>	<i>-le</i>
Milâttan önce									<i>M.Ö.</i>		
Macarcadan			<i>Mac.</i>	<i>Mac.</i>	<i>Mac.</i>	<i>Mac.</i>		<i>Mac.</i>	<i>Mac.</i>	<i>Mac.</i>	<i>Mac.</i>
Mantık terimi	<i>man.</i>	<i>mant.</i>	<i>mant.</i>	<i>mant.</i>	<i>mant.</i>	<i>mant.</i>	<i>man.</i>	<i>man.</i>	<i>man.</i>	<i>man.</i>	<i>man.</i>
Matematik terimi	<i>mat.</i>	<i>mat.</i>	<i>mat.</i>	<i>mat.</i>	<i>mat.</i>	<i>mat.</i>	<i>mat.</i>	<i>mat.</i>	<i>mat.</i>	<i>mat.</i>	<i>mat.</i>
Madencilik									<i>mdn.</i>	<i>mdn.</i>	<i>mdn.</i>
Mecaz olarak	<i>mec.</i>	<i>mec.</i>	<i>mec.</i>	<i>mec.</i>	<i>mec.</i>	<i>mec.</i>	<i>mec.</i>	<i>mec.</i>	<i>mec.</i>	<i>mec.</i>	<i>mec.</i>
Metallürji									<i>met.</i>		
Meteoroloji terimi		<i>meteor.</i>	<i>meteor.</i>	<i>meteor.</i>	<i>meteor.</i>	<i>meteor.</i>	<i>met.</i>	<i>meteor.</i>	<i>meteor.</i>	<i>meteor.</i>	<i>meteor.</i>
Mimarlık terimi							<i>mim.</i>	<i>mim.</i>	<i>mim.</i>	<i>mim.</i>	<i>mim.</i>
Mineraloji terimi							<i>min.</i>	<i>min.</i>	<i>min.</i>	<i>min.</i>	<i>min.</i>
Moda						<i>mod.</i>		<i>mod.</i>	<i>mod.</i>		
Moğolca											<i>Moğ.</i>
Milâttan sonra									<i>M.S.</i>		
Müzik terimi	<i>mü.</i>	<i>müz.</i>	<i>müz.</i>	<i>müz.</i>	<i>müz.</i>	<i>müz.</i>	<i>müz.</i>	<i>müz.</i>	<i>müz.</i>	<i>müz.</i>	<i>müz.</i>
Nesne almayan fiil	(<i>nsz</i>)	(<i>nsz</i>)	(<i>nsz</i>)	(<i>nsz</i>)	(<i>nsz</i>)	(<i>nsz</i>)	(<i>nsz</i>)	<i>nsz</i>	<i>nsz.</i>	<i>nsz.</i>	<i>nsz.</i>
Osmanlıcadan							<i>Osm.</i>	<i>Osm.</i>	<i>O.T.</i>		
Özne ve nesne almayan fiil	(<i>ösz</i>)	(<i>ösz</i>)	(<i>ösz</i>)	(<i>ösz</i>)	(<i>ösz</i>)	(<i>ösz</i>)	(<i>ösz</i>)				
-den'li nesne alan öznesiz fiil	(<i>ösz, de</i>)										
-e'li nesne alan öznesiz fiil	(<i>ösz, e</i>)										
-le'li nesne alan öznesiz fiil	(<i>ösz, l e</i>)										
Özel	<i>öz.</i>	<i>öz.</i>	<i>öz.</i>	<i>öz.</i>	<i>öz.</i>	<i>öz.</i>	<i>öz.</i>	<i>öz.</i>	<i>öz.</i>	<i>öz.</i>	<i>öz.</i>
pedagoji								<i>ped.</i>	<i>ped.</i>		
Portekizce								<i>Port.</i>	<i>Port.</i>	<i>Port.</i>	<i>Port.</i>
psikoloji								<i>psikol.</i>	<i>psikol.</i>	<i>psikol.</i>	
Redhause	[<i>Red.</i>]	<i>Redh.</i>	<i>Redh.</i>	<i>Redh.</i>	<i>Redh.</i>	<i>Redh.</i>	<i>Redh.</i>				
Rusçadan	<i>Ru.</i>	<i>Rus.</i>	<i>Rus.</i>	<i>Rus.</i>	<i>Rus.</i>	<i>Rus.</i>	<i>Rus.</i>	<i>Rus.</i>	<i>Rus.</i>	<i>Rus.</i>	<i>Rus.</i>
Ruhbilim terimi	<i>ruh.</i>	<i>ruhb.</i>	<i>ruhb.</i>	<i>ruhb.</i>	<i>ruhb.</i>	<i>ruhb.</i>	<i>ruhb.</i>				<i>ruh b.</i>
Rumence								<i>Rum.</i>	<i>Rum.</i>	<i>Rum.</i>	<i>Rum.</i>
Sıfat	<i>s.</i>	<i>s.</i>	<i>s.</i>	<i>s.</i>	<i>s.</i>	<i>s.</i>	<i>s.</i>	<i>s.</i>	<i>s.</i>	<i>sf.</i>	<i>sf.</i>
Saygılı konuşmada	<i>say.</i>	<i>say.</i>	<i>say.</i>	<i>say.</i>	<i>say.</i>	<i>say.</i>					
Sesbilim terimi	<i>sb.</i>	<i>sesb.</i>	<i>sesb.</i>	<i>sesb.</i>	<i>sesb.</i>		<i>sesb.</i>				
Siyasal bilgiler terimi	<i>si.</i>										

	1944	1955	1959	1966	1969	1974	1983	1988	1998	2005	2011
Sinema					si.	si.	sin.	sin.	sin.	sin.	sin.
Slâvca								Sl.	Sl.	Sl.	Sl.
Sosyoloji								sos.	sos.	sos.	
Spor					sp.	sp.	sp.	sp.	sp.	sp.	sp.
Şaka yollu	şk.	şaka	şaka	şaka	şaka	şaka	şaka	şaka	şaka	şaka	şaka
Tarama Sözlüğü							TS				
Türkçe	T.	T.	T.	T.	T.	T.	T.	T.	T.	T.	T.
Tarih terimi	tar.	tar.	tar.	tar.	tar.	tar.	tar.	tar.	tar.	tar.	tar.
Tarama Dergisi	[T.D.]	TD	TD	TD	TD	TD	TD				
Tecim terimi	tec.										
Teknik terimi	tek.	tekn.	tekn.	tekn.	tekn.	tekn.		tek.	tek.	tek.	tek.
Teknoloji										tekno.	tekno.
Teklifsiz konuşmada	tkz.	tkz.	tkz.	tkz.	tkz.	tkz.	tkz.	tkz.	tkz.	tkz.	tkz.
Terim		ter.	ter.	ter.	ter.	ter.					
tıp								tıp	tıp	tıp	tıp
Tiyatro					ti.	ti.	tiy.	tiy.	tiy.	tiy.	tiy.
Ticaret terimi		tic.	tic.	tic.	tic.	tic.	tic.	tic.	tic.	tic.	tic.
Toplumbilim terimi	top.	topl.	topl.	topl.	topl.	topl.	topb.				top. b.
Türlü yayınlardan derlenmiş veya Lûgat Kolunca bulunmuş söz	[T.S.]										
Tutum terimi	tut.										
Televizyon terimi							TV	TV	TV	TV	TV
Uygulayimbilim terimi							uygb.				
Ünlem	ü.	ünl.	ünl.	ünl.	ünl.	ünl.	ünl.	ünl.	ünl.	ünl.	ünl.
Ve benzerleri			v.b.	v.b.	vb.	vb.	vb.	vb.	vb.	vb.	vb.
Yansıma						y.					
Yardımcı fiil	(yar)	(yar)	(yar)	(yar)	(yar)	(yar)	(yar)	yar.	yar.	yar.	yar.
Yazın terimi							yaz.				
Yerbilim terimi						yerb.	yerb.				
Yunancadan	Yu.	Yun.	Yun.	Yun.	Yun.	Yun.	Yun.	Yun.	Yun.	Yun.	Yun.
Zarf	zf.	zf.	zf.	zf.	zf.			zf.	zf.	zf.	zf.
Zamir	zm.	zm.	zm.	zm.	zm.			zm.	zm.	zm.	zm.
Zooloji terimi	zo.	zool.	zool.	zool.	zool.	zool.		zool.	zool.	zool.	

2. Tablo : Genel Karşılaştırma Tablosu

SONUÇ VE ÖNERİLER

Süren tartışmalara rağmen artık sanattan ziyade bir uygulamalı bilim kabul edilmesi gereken “sözlük bilimi”nin alt disiplinlerinden “sözlük araştırmacılığı”nın terminolojisi arasındaki “kısaltma”ları TDK Türkçe Sözlük bağlamında ele alan bu çalışmada vardığımız sonuçlar şunlardır:

1. Sözlüğün bugüne kadarki 11 baskısında 145 farklı kısaltma kullanılmıştır. Ortalama 85 kısaltmanın yer aldığı bu baskılardan en fazla kısaltma kullanılanı 91 kısaltma ile 1998 yılında yapılan dokuzuncu baskı, en az kısaltma kullanılanı ise 77 kısaltma ile 1955 yılındaki

ikinci baskıdır. Sözlüğün hacim artışı ile kullanılan kısaltma sayısı arasında bir orantı varsa da bu tam bir doğru orantı değildir Sırasıyla 87,77,82,82,85,87,89,85,91,84,84 kısaltma şeklinde inişli çıkışlı bir tablo görülmektedir.

2. Kısaltmaların çoğunluğu, açılımları olan terimi, madde başı olan kelimenin tür veya gramatikal durumunu ya da alındığı kaynak dili ifade etmek üzere kullanılmıştır. Maddenin alıntılı olduğu yazılı kaynağı ya da söyleniş amaç ve biçimini anlatan ifadelerin kısaltmaları da vardır.

3. Kısaltmalar ve bunların ifade ettiği terim ya da ibareler bakımından en büyük eklemecikartmanın yedinci (1983) ve sekizinci (1988) baskılarda olduğu görülmektedir. Birbiriyle taban tabana zıt bu iki müdahalenin birincisi kurumun dilde özleştirmede (“biyoloji” terimini tutunmadığı için bugün pek az kişinin bileceği “dirimbilim” ile karşılayacak kadar) uç noktada bulunan 1982 Anayasası öncesi yönetimi, diğeri ise (bugün tutunduğunu bildiğimiz ve anlaşılır olan “yerbilim”i çıkartıp yerine “jeoloji” terimini koyan) sonraki yönetimi tarafından yapılmıştır. Karşıtlığın kaynağında Türkçenin söz varlığı ve özellikle terimler konusundaki yerel ve evrensel bakış açılarının çatışması vardır. Bizce bu konuda bugün artık yerleşen Türkçe kökenli terimler ve bunlara ait kısaltmalar tercih edilmeli, tutunmayanlarda ısrar edilmeyerek Türkçenin kurallarına uygun türetilmiş, tutunabilecek yenileri bulunana kadar yerleşmiş yabancı kökenli terim ve ifadeler kullanılmalıdır.

4. Sözlüğün 11 baskısında bulunan toplam 145 kısaltmadan 45’inin hiç değişmeden kullanıldığı görülmektedir. Amaç bu sayının artırılması olmalıdır. Bazı kısaltmaların neredeyse her iki baskıdan birinde değiştirilmesi, sözlüğü hazırlayan bilim adamlarındaki kafa karışıklığını yansıtmaktadır. En fazla istikrarsızlığın sözlüğü hazırlayanların mensup olduğu “dilbilim”, “dil bilgisi” ve “eğitimbilim” gibi alanlarda olduğu dikkat çekmektedir. Alanın uzmanlarına düşen, öncelikle bilimsel toplantılarda bu konuyu tartışıp karara bağlayarak ortak ve uygun bir kısaltmanın kullanımını sağlamaktır.

5. Kısaltmaların uzunluk kısalığı bakımından 1955, 1983 ve 1988 baskılarında kendilerinden önceki baskıya göre tercih farklılıkları göze çarpmaktadır. 1955 ve 1988 baskılarında daha uzun, 1983’te ise kısa olanlar tercih edilmiştir. Bizce kısaltmalarda kısalık esastır. Ancak bunu yaparken okuyucunun zihnini başka alanlara yöneltecek, farklı alanları çağrıştıran kısaltmalardan kaçınmak gerekir. Söz gelimi 1944 yılındaki ilk baskıda “coğrafya için kullanılan “c.” kısaltması yetersizdir. Bir sonraki baskıda (1955) bunun “coğr.” şeklinde değiştirildiğini görüyoruz. Bize göre bu da uzundur. Son iki baskıda (2005 ve 2011) kullanılan “coğ.” kısaltması, başka bir çağrışım da yapmadığından en uygundur. Öte yandan 1988 baskısında yapılan “anat.” > “ana.” vb. kısaltma değişiklikleri de yerninde olmamıştır. Eksiltelen bir harf okuyucunun zihnini bulandırmıştır. “Ana.” kısaltması, okuyucunun zihnini doğrudan “anatomi” terimine götürmez. Yine “meteoroloji” için kullanılan aşırı uzun “meteor.” kısaltmasının yerine konan “met.” kısaltması, okuyucunun zihnini “metalurji” gibi ilgisiz bir alana götürebilecek, uygun olmayan kısaltmadır. Nitekim uzunluğuna rağmen 1983 hariç bütün baskılarda “meteor.” kısaltması tercih edilmiştir. Bu konuda son olarak baskıların çoğunda gördüğümüz “edat” için “e.”, “isim” için “i.” vb. tek harflik kısaltmalardan kaçınarak “ed.”, “is.” vb. alternatiflerini kullanmanın daha doğru olacağı düşüncemizi belirtmeliyiz.

6. Sekizinci baskıda (1988) kısaltmalar listesinden “terimi”, “söylenir”, “sözü”, “olarak” vb. ifadelerin çıkartılması, yerinde bir değişikliktir. Bizce bu konuda olabildiğince tek kelimeye kadar düşmek gerekir. Aynı şekilde dil adlarındaki “+DAn” ekinin kaldırılması da (Rusçadan > Rusça vb.) doğru bir uygulamadır. Aynı kavram için farklı köken bakımından karşıt terim çiftleri arasında Türkçe kökenli- alıntı tercihi yapılırken dilde tutunup yaygınlaşmış olan Türkçe kökenliler seçilmelidir. Söz gelimi “jeoloji” yerine “yerbilim” kullanılmalıdır. Ancak “biyoloji” yerine tutunmamış “dirimbilim”, “teknoloji” yerine (söylenişi de zor olan) “uygulayimbilim”de ısrar etmek bizce anlamsızdır. Tabii sözlüğün kısaltmaları da bunlara göre şekillenecektir.

7. Çalışma sırasında 1988 baskısında her iki anlamı da halk ağzına ait olan “tokat (II)” maddesinde hlk kısaltmasının maddenin hemen ardından bir defa verilerek tanımlara geçmek yerine her iki anlamda da ayrı ayrı kullanıldığını, 1974 baskısında da “çepellenmek” maddesinde nesne almayan fiiller için nsz yerine (-i) kısaltması kullanıldığını gördük. Son olarak bu tür hataların baskılara yansımaması için sözlüğün prova baskılarının daha dikkatli kontrol edilmesi gerektiğini belirtmeliyiz.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş.H. (2010). Sözcük Bilimi ve Sözlükçülük, *Türk Dili*, 698, 162-169.
- Aksan, D. (1997). Türklerde Sözlükçülük, Bugün Türkiye’de Sözlük. *XI. Dilbilim Kurultayı Bildirileri, ODTÜ, 1997*. (Ayrı basım: Aksan, D. (2004). *Dilbilim ve Türkçe Yazıları* içinde (372-377) İstanbul: Multilingual.
- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. (Birleştirilmiş) 5. Baskı, Ankara: TDK Yayınları.
- Aydın, M. (2007). *Dilbilim El Kitabı*. İstanbul: 3F Yayınevi.
- Boz, E. (2011). Leksikografî Teriminin Tanımı ve Türkçe Karşılığı Üzerine. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*. 4, 9-14.
- Ergenç,İ., Uzun, L. (1993) Türkçe Sözlük’te Madde Başı Değişimlerinin İçeriksel ve Sayısal Görünümleri. *VII. Dilbilim Kurultayı Bildirileri* içinde (123-129). Ankara: DTCF Yay.
- Usta, H. (2010). Sözlükçülük ve Sözlük Araştırmacılığı. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. 7(2), 92-101.